

Hytaý hekaýaty / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Hytaý hekaýaty / satiriki hekaýa HYTAÝ HEKAÝATY

Meşhur satirik Eziz Nesin diňe bir öz ýurdunda däl, eýsem dünýä boýunça alanda hem iň batyrgaý, iň pähim-parasatly, iň erkin pikirli adamlaryň biri. Onuň ýiti mazmunly satiriki hekaýalary türk okyjylary bilen birlikde bütindünýä okyjylarynyň hem göwnüni awlamagy başarıyar. Şeýle-de bolsa, meşhur ýazyjy wagtynda eserleriniň birnäçesini dürli-dürlü toslama atdyr lakamlar bilen çap etdirmäge mejbur bolupdyr. Eziz Nesiniň muşdaklaryny hasaba almanymyzda-da, hatda ony halamaýanlaram azda-kände ýazyjynyň eserlerinden habarlydyr. Häzir aşakda okajak hekaýaňyz hem, eger ýalňışmaýan bolsak, 1956-nyýýlda Türkîýeniň "Akbaba" žurnalynda we "Demokrat İzmır" gazetinde çap edilen bolmaly. Hekaýanyň sýužeti aslynda Türkîyede bolup geçen wakalara esaslanýar. Emma ony birnäçe gazet-žurnal öz sahypalarynda çap etmäge çekinip, yzna gaýtaryp durangoň, Eziz Nesin hytaýly bir toslama ýazyjynyň adyny oýlap tapýar we hekaýanyň wakalarynam Hytaýda bolup geçen ýaly suratlandyrýar. Hekaýanyň bu görnüşi okyjylaryňam, redaksiýanyňam ýokary bahasyna mynasyp bolupdyr. Şonuň üçin başga-da gazet-žurnallar hekaýanyň hytaý ýazyjysyndan edilen terjime eserdigine güpbe ynanyp, esere öz sahypalaryndan ýer beripdirler.

* * *

Günorta Hytaý deňiziniň kenarlarynda Kung-Su atly balykçylaryň ýasaýan kiçijik obasy bar eken. Obanyň ýasaýjylarynyň hemmesi balykçylyk bilen güzeranlaryny dolapdyrlar. Günlerde bir gün heniz Gün dogup-dogmanka Pung-Çiýangyň balykçylar çáýhanasynda nireden çykandygy bellı däl pişik çagasy gelip myawlap

başlapdyr. Goja Pung eýjejik pişijegiň mawy gözlerine bendiwan bolup, oña Çung-Ban diýip at goýupdyr we kömekçisine bu pişige gowy esewan etmegi tabşyrypdyr.

Çung-Ban az wagtyň içinde çayhana gelýän ähli müşderileriň göz guwanjyna öwrülipdir. Emma pişigiň erbet häsiýeti-de bar eken. Ogurlyk... Aslynda ogry däl pişik barmy näme. Emma Çung-Ban ýalysyna heniz hiç kimem duş gelmedik bolsa gerek, ol entek alty aýlyk pişijekkä ähli goňşy-golamyň bizar-peteñini çykarypdy. Ol her gün irden Gün dogmanka misli wezipeli işgär kimin daşary çykardy we günortana çenli talaňçylyk ederdi. Onuň girmedik aşhanasy, sümülmedik ammary ýokdy. Gazana atarylan naharyň gapagyny açyp, içinden gyzgynjak balyk lukmasyny ogurlamadyk ýeri ýokdy. Çung-Banyň tüýkesme ogrudygyna we ýetirýän zyýanyna garamazdan hemmeler ony söýyärdi. Çünkü ol şeýle bir oñaryp ogurlyk edýärdi welin, halk onuň ogurlyklaryny, ýetirýän zyýanlaryny göwnühoşluk bilen garşıylaýardy.

Bir gün ol Pung daýynyň çayhanasında gelen müşderileriň biriniň kagyz sumkajyga salnan balyklaryny onuň gözüne çöp atyp, sumkanyň aşagyndan deşen kiçijik deşiginden ussatlyk bilen ogurlady welin, müşderi kagyz sumkajygyna göz aylanynda onuň içiniň boş hoňkaryp duranyny gördü. Çunguň birgiden adamyň içinden olaryň hiç biriniň gözüne ilmän balyklary ogurlamagy hemmeleri haýrana goýdy. Çung-Banyň ýokary derejeli ogurlyk ukyplarynyň alkyşlanmagynyň başga bir esasy sebäbi bardy. Kung-Su obasynda eli egri däl adamyň bir apbaslyk gymmaty ýok eken. Ogurlyk aýyp däldi. Ogurlyk edende tutulmak aýypdy. Ogurlyk edip ele düşenler emelsiz, özünü oñarmaýan hasaplanardy. Şonuň üçin ogurlykdan başy çykmaýan ýigide «aýalyny ekläp-saklap bilmez» diýip gyz berilmezdi.

Kung-Su obasynyň simwolyna öwrülen Çung wagt geçdigisaýy ady dilden düşmeyän legendar mahluklaryň biri boldy. Ärlerine şamlyk nahar taýýarlap yetişmedik lakgy heleyler ogry Çungy bahana ederdiler. Olar işden ýadap gelen ärleriniň öñünde özlerini aklajak bolup:

- Wah, men nä alaç edeýin? Balygy gazandan Çung ogurlaýypdyr!
- diýerdiler.

Bir gün irden adamlar belent diwaryň aşagyndan Çunguň maslygyny tapdylar.

Çung pahyr iş üstünde amanadyny tabşyrypdyr. Balykçylaryň obasynda ýasaýan ähli adamlar aky gözýaşa gark bolup, pişigiň ýasyny tutupdyrlar. Çung üçin dabaraly jynaza we depin çäresi guraldy. Uly-kiçi diýmän, ýedi-ýaşdan ýetmiş ýaşa çenli, aýal-ebtat, oglan-uşak barsy ony soňky ýoluna ugratmaga gatnaşypdyr. Çung bolmansoň obany ümsümlik gaplap alypdyr. Emma iki aý geçenden soñ garaşylmadyk mugjyza ýüze çykdy. Merhum Çungyň mazarynyň üstünde belent bina galdyryldy: «Salgyt binasy». Kung-Su obasynyň ýasaýjylary biri-birlerine salgyt binasyny görkezip:

– Çungyň ruhy janlandı! – diýişdiler.

Terjime eden: Has TÜRKMEN. Satırıki hekayalar